

Ese de două ori în septimana:
Joi-a și Duminec'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre anu întregu . . . 6 fl. v. a.
diurnitate de anu . . . 3 fl. v. a.
patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a și strainetate:

pre anu întregu . . . 9 fl. v. a.
diurnitate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Foia bisericească, scolastica, literaria și economica.

Corespondintiele și banii de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” în Aradu, cancelari'a episcopăscă.
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a o 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. Era mai sus 5 fl., întielegendu-se într' aceste sume și timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Sinodulu eparchialu aradanu cu 41 voturi contra 2 a alesu de vicariu episcopescu și presedinte la consistoriulu oradanu pre parintele protopopu din Zernesci Ioanu Metianu.

Dela Sinodulu.

Sinodulu eparchiei noastre aradane si estu timpu a inceputu lucrarile sale in duminec'a Tomei, conformu prescrieloru statutulu organicu. Dupa pracs'a si obiceiulu bisericeii orientale inceputulu s'a facutu cu celebrarea santei liturgii si chiamarea duchului santu, la cari a pontificatu Preasanti'a Sa Domnulu Episcopu diecesanu cu o asistintia numeroasa de protopresbiteri si presbiteri.

Seversindu-se in biserica ceremoniele premergatorie, deputatii sinodali se adunara in sala cancelariei episcopesci, unde se tienu siedintiele sinodali. Numai decatu se esmisa o deputatiune de trei, ca se invite pre Preasanti'a Sa Dlu Episcopu a ocupá scaunulu presidialu la sinodu, carele intre aplause numeroase si strigari de „se traiésca” ocupa presidiulu, si prin o cuventare aleasa, sesiunea ordinaria a sinodulu eparchialu o dechiara de deschisa. Cuventarea Preasantie sale a fostu deodata si programulu maretiu, ce Episcopulu nostru constitutionalu si l'a defiptu intru realizarea mareloru si nobileloru intentiuni, ce le are facia cu eparchi'a si turm'a incredintiata archipastoriei Sale. In decursulu vorbirei adeseori a fostu intreruptu de aplausale membriloru sinodali, ér accentuandu pierderea mare ce a suferitu bisericea nostra prin mórtea marelui pastoriu Andreiu Siaguna — o jele nespusa si o intristare adenca petrunsa inimile celoru presenti, recugetandu la faptele maretie ale regeneratoriulu sinodalitati noastre bisericesci.

Inca cu septemani si luni inainte se ivisera ingrigirile mari pentru sörtea viitoria a fonduriloru bisericesci comune cu dieces'a Caransebesiulu. Astfeliu indata la siedinti'a prima se hotari nainte de töte caus'a fonduriloru se se desbata, ca una ce privesce interesele aloru döue diecese, avendu sinodulu a comunicá decisulu seu si cu sinodulu dela Caransebesiu; totusi acésta cestiune abia la a cincea di fu resolvita de sinodu. Desbaterile asupr'a cestiunei au fostu de totu interesante.

Sinodulu de Caransebesiu dejá adoptase proiectulu de regulamentu lucratu in Timisiör'a de comisiunea sinodala ad hoc, precandu la noi se ivira trei pareri in privinti'a administratiunei; un'a ca: fondurile se se imparta între ambele diecese, a döua, ca acele se se administredie in comunu la Timisiör'a si a treia, ca totu in comunu se se administredie. Insa la Aradu, si acésta'éra parerea minoritati din comisiunea ce a lucratu proiectulu de regulamentu, dar apoi in decursulu desbateriloru ce s'au tienu într'o conferintia de trei öre, minoritatea acésta se uní cu ceia, cari pretindeau impartirea fonduriloru, si asia desbaterile a decursu numai in döue directiuni esential-

mente opuse. Impartirea fonduriloru, ori administratiunea loru comuna la Timisiör'a éra intrebarea, ce trebuia resolvita. Afora de disputele infocate din coferintia la cari au luat parte mai multi oratori, precum Vincentiu Babesiu, Lazaru Ionescu, Georgiu Pop'a, Ioanu P. Desseanu, Parteniu Cosm'a si altii, fiacare parte mai desemná câte doi oratori in sinodu. Din partea celoru pentru administratiunea comuna se desemnara Domnii: *Dr. Alesandru Mocioni si Vincentiu Babesiu*, ér din partea celoru pentru impartire se desemnara *Ioanu Popovicu Desseanu si Parteniu Cosm'a*.

A fostu siedinti'a in care s'a desbatutu acésta importanta cestiune, cea mai interesanta din töte câte a tienu sinodele de pana aci, cäci in ea s'a formatu punctulu de manecare spre binele si infflorirea bisericeii noastre nationale. Primulu oratoru, carele a vorbitu la acésta in sinodu a fostu Dr. Ales Mocioni. Atätu agerimea spiritulu cátu si oratori'a eminenta a acéstu barbatu mare a ingrigitu multu partea ce pledá pentru impartire, dar luandu apoi cuventulu *Ioanu P. Desseanu*, prin o vorbire de döue patrare de öra, analiséza cestiunea din punctu de vedere alu practicabilitatii, si refrange motivele aduse de Dr. Mocioni pentru administratiunea comuna la Timisiör'a. A mai vorbitu Dlu Babesiu si Cosm'a, apoi dupa desbaterile aceste punanduse tréb'a la votare secreta, cu maioritate de voturi s'a hotaritu ca: fondurile se se imparta dupa numerulu sufletelorü între ambele diecese, Aradu si Caransebesiu.

Acésta a fostu cestiunea cea mai importanta dintre töte câte s'a ventilatu in sinodu pana acuma. Siedintiele sinodali inca nu s'a inchieiatu si mai ásteptamu rezultate in multe cause, ce privescu interesele nostre si ale bisericeii si din alte puncte de vedere. Pana eri s'a censuratu numai raporturile dela plenulu consistörielorü, reportalu epitropiei provisoria a fonduriloru, si reportulu dela senatele bisericesci. Unu incidente neplacutu a aparutu alaltaieri in sinodu; cinci membrii epitropiei provisorie, alesi din partea acéstu sinodu si-a datu demisiunea, avendu sinodulu eri se suplinésca locurile lorü prin alegerea altor'a.

Preste totu altcum, lucrarile sinodali au decursu si decurgu in armoni'a si ordinea cea mai buna. Intre dispusetiunile aduse pana aci mai insemnata este modificarea decisulu sinodalu din anii trecuti cu privire la calificatiunea teologiloru. Lips'a de preoti in cele mai multe parti ale diecesei este destulu de invederata. Astfeliu ca poporulu se nu remana fora pastori sufletesci, au trebuitu negresitu, ca pentru párochiele serace la cari nime dintre cei cu 8 clase nu se resolvescu, se se admíta in teologia si teneri cu calificatiune mai pucina; insa de aici nu este iertatu a deduce o regula generale pentru toti. Cunoscendu noi bunele intentiuni si viu'a interesare a archipastoriulu nostru, facia de poporulu seu credintiosu, suntemu deplii-

nu incredintati, că prin această dispunere luminarea și bunăstarea poporului intru nimicu nu va fi alterata.

Ca publicul nostru se aiba unu conspectu detaliat despre lucrările sinodali cu numerulu viitoriu vom începe publicarea tuturor actelor în testulu lor autenticu.

N.

Invetiamentulu poporalu.

(Privire generale.)

Intrég'a viéti'a sociala este o tiesatura de corelazioni. Nu este o singura stare sociala, care nu ar stá în strinsa legatura cu altele și prin aceste cu intrég'a viéti'a. Pretutindenea starile și-urméza, se conditionéza ori se denéga un'a pe alt'a. Pana unele ori câtu de isolate, ele au inriurire determinatória asupra cursulu organicu alu viéti'i. Numai lips'a de destula petrunere ne face se le isolamu ori se cercamu raportulu lor catra viéti'a unde elu nu este.

Acésta legatura nici într'o parte a viéti'i nu este mai strinsa decâtu între *trebuintie* și *medilócele de satisfacere*. Este deadreptulu imposibilu a gândi la un'a, fora a cuprinde în gândulu nostru și pe cealalta.

În viéti'a omului singuratecu nu este nimicu mai vedutu decâtu această legatura. Intrég'a viéti'a individuala nu este decâtu unu siru de trebuintie și satisfaceri.

Viéti'a sociala este intru tóte mai complicata. În trinsa și legatur'a între trebuintie și medilócele de satisfacere este mai ascunsa. Din acea, că noi nu o vedemu, de felu nu urméza insa lips'a ei. Ea în tóte vremile a fostu. Chiar și societatea numai prin acea a fostu provocata, că ómenii sentiau trebuinti'a de convietuire ori trebuinti'a de a se spriginí unii pe alții.

Ori câtu de ascunsa ar fi indeobsce această legatura este o parte a viéti'i, unde ea ni se vedesce pe deplinu. Invetiamentulu poporalu. Incercarile zedarnice, care s'au facutu pentru desvoltarea forsata a acestui invetiamentu, incercarile ce s'au facutu pentru a-lu pune acolo, unde lipsescu pentru elu premisele sociale, și numai puciau desvoltarea lui grabita, dupa-ce aceste premise a fostu date ne impunu convingerea, că *numai mesur'a trebuintielor hotaresce asupra desvoltarii atátu intensive câtu și extensive a invetiamentulu*. S'a desvoltatu invetiamentulu poporalu, unde a fostu trebuintia de elu; — éra unde nu nici s'a ivitu, a lipsitu trebuinti'a.

Aici intimpinanu o parere opusa, — parerea de predilectia a celor mai multi „romani inteliginti“. Cu deosebire „romanilor inteliginti“ li place a sustiené, „că în tóte timpurile și pretutindenea a fostu necesaria.“ — Ei da! se admitemu că ea a fostu „necesaria.“ Ni se pune inse întrebarea; — cum potea lipsi atât'a vreme ce a fostu „necesaru“? Ori „necesaru“ este și ea, dupa placu ori conventi'a pote lipsi ori nu pote lipsi? Cum éra cu potintia, ca ómenii se aiba secolu întregi trebuintia de invetiamentu poporalu, fora ca se lucreze câtu-si de pucinu pentru satisfacerea acestei trebuintie? Ori omulu pote avé și trebuintie, pe care nu este aplecatu a le satisface?

Purcediendu din această parere, „poporulu romanu“ adeca „*prostimea*“¹⁾ (terminu usitatu la „*inteliginti*“) nesmintitu are o „*mare necesitate*“ de invetiamentu. Cum de zelulu seu de a satisface această „*mare necesitate*“ este atátu de micu?

Ori trebuinti'a nu este „*necesitate*“, ori parerea „romanilor inteliginti“ contine o contradicere; ori minte viéti'a sociala, ori ratecescu „romanii inteliginti.“ Un'a ori alt'a si mai potrivit ce din urma.

¹⁾ De altmintelea eu am vedutu advocati fórte „*prosti*“ și „*prosti*“ fórte „*inteliginti*.“
Not. Aut.

Dar frésca este ratecirea „*inteligintiloru*“ nostri. Omulu voindu se mesura lumea, totdeauna se ié pe sine însu-si de mesura. În deobsce judecatile ómenilor sunt, subiective; numai pucini ómeni și numai ajunsi la unu anumitu stadiu alu desvoltarii sufletesci sunt capabili de a judecá obiectivu. N'avemu dar se ne miramu déca indeobsce, judecandu asupra vremilor trecute ori a altor ómeni, ómenii punu și pe alții în acela-si siru de idei ori afecte, în care se afla însi-si. Simtiendu trebuintia de invetiamentu poporalu „*inteliginti*“ nostri sunt aplecati a sustiené, că și ómenii din vremile trecute trebuie se fi avutu ori „*prostimea*“ romana de adi trebuie se aiba această trebuintia.

Se sustiene ast'a cu atátu mai multu, încátu nime nu pote trage la indoieála, cumca invetiamentulu este „*folositoriu*“ încátu avemu trebuintia de elu. Folosirea nu este decâtu satisfacerea unei trebuintie.

Este inse unu lucru nemtiescu în combinarea de idei a „*inteligintiei*“ nóstre. Candu vede, că parerea combatuta aici, în faci'a faptelor, ce se petrecu în viéti'a nu pote fi sustienuta, ea recurge la o portitia: *la trebuintiele latente*. Ar avé adeca se fie dóue categorii de trebuintie: *trebuintie sentite* și *trebuintie latente*, adeca trebuintie, pe care ómenii le au, și *trebuintie pe care ei numai ar trebui sè le aiba*. Ei bine! dar ce mai este și ast'a? — O nóua editia a „*drepturilor naturale*“, pe care „*le avemu dela mosi și stremosi*“, le reacuiramu prin nascere“, *facu o parte constitutiva a firei nóstre umane* — și totusi nu le esecuta.“ *Trebuintie latente* — focu, ce nu arde, viforu, ce nu se misica, tunetu, fora sunetu. „E flamendu Pinteá fora ca sè-i fie fóme“.

Sè lasamu bazaconiile nemtiesci și sè ne coborimu la intieptiunea „*prostimei*“ nóstre. Prin coborire ne vomu aflá ridicati la o înaltime, în care domnesce adeverulu, acestu felu alu judecarii neprefacute.

„*Pune-i flórea în cumanacu; n'o pórtá de nu-i voinicu*“, dice proverbiulu romanescu.

Pe câtu de nepretintiósa este form'a acestei *vorbe betranesci*“, pe atátu de greu fondulu de adeveru, ce ea cuprinde. Într'unu singuru proverbiu este plamaditu unu întregu sistemu de judecati puse pe temelii neclatinat. În îndelungat'a sa viétuire, poporulu romanu neincetatu a observatu o lege nestramutata dupa care trebuia sè se îndrepte: mancá numai candu éra flamendu; dormiá numai candu ilu coprindeá somnulu; se îmbracá numai dupa-cum îi cerea inim'a; și-cladea o casa numai candu și numai precumu o doriá; — în tóte se îndreptá numai dupa aplecarile sale firesci. Si apoi observa și cumca nu numai elu, ci toti ómenii lucréza astfelu; fiesce care pentru sine și cu toti împreuna. Fora vite, fora oi și fora turme n'a vedutu pastoriu. Punea lumea clopotu la bisericá numai candu ómenilor li trecea prin fire, și nime nu batea „într'o ureche“, candu nu éra primejdia. Mojiulu umblá debelatu și voiniculu cu capulu pe susu; babele stau la vorba, ér' fetele mari se insirau la jocu cu flacáii. Vedien-du tóte aceste, romanulu si-a disu: „Cine-si pune flóre în cumanacu, acél'a o pórtá, ca-i mandru de ce-e, fudulu de voinicu!“

Cine nu are mandri'a voiniculu, privesce flórea ca unu lucru de prisosu ba chiar lucru, ce se împotrivesce cu firea lui. Lucruri, care potu satisface o trebuintia, pe care noi n'o avemu, pentru noi n'au nici folosu, nici valóre. „*Banule pléva în pung'a prostulu*.“

Dar se discutamu „*ad rem*“ cu tierannulu romanu.

Iam facutu scóla; i-am pusu dascalu; — amu pusu chiar și pedépsa pentru parintii, care nu-si trimitu copii la scóla.

Si apoi?

Visitandu scól'a, aflamu copii la lucru -- in campu, în délu, — numai in scóla nu.

„Ei, bine! domnule, — respunde plugariulu, fiindu în urma interpelatu. — *N'are se fie popa din elu; invetie plugaritul, cá din plugaritu va traí*“.

Aici incéta tóta discutarea.

„*Cine-e popa scie carte*“, — pentru-cá fora de carte popa nu va poté sè fie. Plugariulu scie plugarí, cáci din acea traiesce. — *Candu inse saténulu va sentí, cá si carte trebuie sè scie, pentru ca sè póta traí dupa-cum i cere inim'a*, — atunci nu numai si-va trimite copii la scóla, — dar elu va face scóla elu va platí dascalu si vorbele in ventu vor incetá.

Decátu tocmai a nóstra viétia nemicu nu combate mai ageru parerea, ce deasemenea tocmai la noi predominéza. Pentru acea a fostu de folosu, ca inainte de tóte-cu acésta viétia sè o confrontamu. Slabita apoi prin acésta confrontare, cu atátu mai neaperatu va trebui se cadia pe deplinu in facia cu trecutul.

(Va urmá)

„Describtiunea globului terestru“

este titlulu unui opu de cuprinsu etnograficu, fisicu si statisticu, ce s'a pusu sub presa in Gratiu; pana acum a aparutu primulu fasciculu. Opu e impartitu in dóue tomuri, fiacarele continendu diece fascicole cu trei carthe ancese. Pretiulu este la intregu opulu 20 fl. v. a. séu 50 cr. fascicolulu, si se póte capetá numai la autore, Dlu Alesandru Bujoru. Pentru a cunósce materi'a despre care tractéza autorele in opulu séu, ni luamu voia a publicá pucinu din introductiunea lui:

I.

Titlulu acestei carti este destulu de explicitu; elu determina chiaraminte scopulu acestei scrieri: a descrie globulu terestru sub cele mai importante raporturi, éca tem'a ce mi-am propusu. Ce semnifica Globulu Terestru, (objectulu acestei scrieri)? Pamentulu, scientificaminte globus denominatu pentru form'a lui, rotunda. Se dice globu terestru, pentru a nu fi confusu cu globulu celestu. Describtiunea Globului Terestru si Geographi'a sunt dóua determinatiuni identice: ambele aludu la o sciintia care ne invétia a cunósce pamentulu ce abitam si generulu umanu cui apartienemu. Am preferitu prim'a determinatiune pentru-cá este mai precisa si mai romanésca, decâtu geographi'a, terminu grecu si pré-vagu.

Dominiulu acestei importante sciintia a fostu la inceputu fórtu restrinsu; elu s'a latitu in proportiunea in care au progresatu sciintiele si descoperirile. Actualminte acestu dominiu este fórtu vastu, de aceia exige describtiunea globului terestru concursulu mai multoru sciintie ausiliare precum: Etnografi'a, Istori'a, Astronomi'a, Statistic'a, Antropologi'a etc. Acésta sciintia necesarie unei geographii complete nu-i sunt nici-decum necesarie: fiecare din ele are o sfera propria, definita: tóte consultate combinate si reunite constituescu o enciclopedia sistematica sciintieloru geografice. Armoni'a intra aceste sciintie este perfecta; in sensu figuratu, unu cadru de geographia astufeliu compilatu, se póte asemená unui tablou de mosaicu.

Pentru a descrie globulu terestru sub cele mai importante raporturi recurgu, precum disaiu mai susu, la diverse sciintie afine: geografi'a (propriamente disa) istori'a politica, statistic'a si etnografi'a sunt cele indispensabile. Intentiunea mea este: a oferi publiculu romanu unu cadru completu a cunoscintieloru geografico-politice; si nu am alta pretensiune decâtu a contribuí la divulgarea sciintieloru practice, decisamente utile fiecarui omu instruitu. Eu credu a poté superá tóte dificultatile ce mi se opunu, si speru a realisá discretulu scopu ce mi-am propusu, candu am decisu publicarea acestei scrieri.

II.

Fiindu cá am afirmatu cá, spre a descrie globulu terestru in unu modu completu, am indispensabila trebuintia de concursulu a patru sciintie speciale, convine a defini, nainte de a intrá in materia, dominiulu fiecarei din aceste patru contribuente, si agregarea lor in acestu cadru: éca definitiunile respective, si relativulu modus procedendi:

Geografi'a in concretu, ne presinta pamentulu, maí antaiu ca corpu facendu parte din universu si ne invétia legile dependintiei lui de celelalte corpuri ale sistemii solare, instruindune totudeodata si asupra movimentulu, formeí, dimensiunei si a positiunei acestui corpu; pe urma geografi'a ne areta distributiunea elementelor constituente, apa si tíera, si se ocupa in fine de plastic'a suprafatiei pamentului: in partea prima este geografi'a astronomic'a, séu si matematica, in a dóua parte, este geografi'a fisica, in functiune.

Dupa parerea mea, aceste sunt limitele preste cari geografi'a nu poté trece fora de a esi din sfer'a ei. Pamentulu ca planetu, si fisic'a pamentulu, éca objectulu sciintiei geografice. Este eronea opiniunea acelor'a cari atribuiescu sciintiei geografice primatulu asupra mai multoru sciintie precum: istori'a naturala, antropologi'a, statistic'a, etnografi'a etc.

Ceea ce este esactu, este opiniunea imortalului Malte-Brun care dice: Geografi'a, nu este ea sor'a istoriei? Déca una domina toti secolii, ceialalta nu imbratiosiéza tóte locurile? Si acésta describtiune a globului, nu este ea intimamente legata cu studiulu omului, cu celu alu moravurilor si ale instutiunilor? Nu ofere ea tuturor sciintieloru politice informatiuni pretiósce: diverselor branuri ale sciintiei naturale, nu este ea unu completamentu necesariu? Chiar literaturii, nu procura acésta sciintia unu vastu tesauru de sensatiuni si de imagini?

„Monitorulu Oficial“ publica o scrisóre adresata de M. Sa Domnulu catra primulu Ministru D. Lascaru Catargiu. Prin acésta scrisóre se exprima, atátu din partea M. Sale Domnului cátu si a M. Sale Dómnei, cele mai vii sentimente de multiamire pentru unanimile manifestari de intristare si compatimire isbucnite din inimile romanilor, fora distinctiune de stare si de opiniuni politice, la vestirea durerosei incetari din viétia a multu regretatei Domnitie Mari'a. Noi reproducemu acésta scrisóre, resumatu alu simtiriloru celoru mai dúiose si nobili pe care o inima parintésca, sdrobita de durere, le póte exprime. . . Si suverani si poporu, confunda impreuna lacremile si durerea lor.

Iéta scrisórea:

Domnului Lascaru Catargi, presedintele consiliului de ministri.

A totu-puterniculu a mutatu din acésta lame de suferintie pe singurulu si dúiosu iubitu nostru copilu. Déca ar mai fi fostu nevoia a ne incredintiá de dragostea tiei catra noi, apoi nimicu altu nu ne va putea dovedi mai multu ca aceste dureróse dile, in cari simtiementele de compatimire sincere ale tuturoru ne au fostu ca o mangaiere in adenc'a nóstra jale.

In asemenea imprejurari, simtu unu indemnu puternicu a spune tiei mele cá asemenea precum dens'a m'a spriginitu cu iubirea ei in momentele cele mai grele ale vietiei mele, asemenea si eu me voiu silí a i întórce cu prisosu binele care mi l'a facutu.

Amintirea cea mai dulce, pe care repausat'a nóstra fica ne a lasatu ca unu scumpu odoru, este nemarginitulu ei amoru care erá atátu de viu incátu chiar la frageda'i versta, in cea dintai departare in strainatate, ea se simti cuprinsa de dorulu tiei.

Legea copilei nóstre, limb'a ce ea vorbiá, a dobanditu o nóua santiencia pentru noi, cáci fiacare cuventu romanescu ni va fi de aci inainte unu resnetu alu acelui glasu, pe care nu'lu vomu mai audi pe pamentu.

S'a raptu in cerculu restrinsu alu familieí nóstre cea mai dúioasa legatura, inse o legatura mai tare ne unesce acum cu famili'a nóstra cea mare: poporulu romanu, care impreuna cu noi plange copilulu nostru si alu seu.

E o sacra detoria, pentru Dómn'a si pentru mine, de a aretá fiacarui'a si tuturoru diu adenculu mahnitei nóstre inimi parintesci recunoscinti'a cea mai ferbinte, rugandui a inaltá impreuna cu noi rugi catra a totu puterniculu ca sè ni dea taria si rabdarea de cari avemu nevoia in incercarea la care elu ne a supusu.

CAROLU.

Duminec'a Pasciloru, 31. Martiu, 1874.

VARIETATI.

□ Luni sér'a dupa duminec'a Tomei tenerimea clericala a datu a dóua prelegere publica in anulu acest'a, esecutandu urmatoriulu programu: 1. „Sunetu“ piesa esecutata de „corulu vocalu. 2. „Cuventu de deschidere“ rostitu de Giorgiu Bugariu, clericu de cursulu III. si subpresedintele societatii. 3. „Pung'a mea“ de Giorgiu Sionu, dechiamatiune de Giorgiu Popoviciu,

clericu de cursulu II. 4. „Despre viața socială cu privire la diferitele asocieri și reuniuni“ discursu rostitu de Demetriu Cornea clericu de cursu II. 5. „Coronă Moldaviei“ piesa executată de „corulu vocalu“. 6. Despre viața română modernă“ revizita contimpurana, predată de Ioanu Rotisiu, clericu de cursulu II. 7. „Zorile“ piesa executată de „corulu vocalu“. 8. „Îi voi totu batjocori“ de Iosifu Vulcanu, dechiamatiune de Florianu Laz'a clericu de cursulu III. 9. „Paseric'a“ piesa executată de „corulu vocalu“. 10. „Cuventu de închidere“ rostitu de Teodoru Pelle, clericu de cursulu III. După încheierea prelegerii, a urmatu numai de câtu petrecerea de jocu, carea a ținutu până demanet'ia la 5 ore, cându fiecarele se departă la ale sale ducendu cu sine suvenirile cele mai dulci.

* * O faptă frumoasă. Bravulu concetatienu alu nostru Georgiu Dogariu voindu a vedé realizatu planulu seu de a zidi o casa pre locul bisericii, din a carui venitu se sustiena biserica, preotimea și școlile noastre rom. gr. or. din Aradu; in duminică a Tomei a conchiamatu pre mai multi locuitori rom. din cetatea Aradu la o conferința, care s'a și ținutu in aceeași di după amédiadi la 4 ore in localitatea DSale, consultandu si cercandu modalitatea pentru posibil'a zidire a edificiului de sub întrebare, cu care ocaziune Dlu Georgiu Dogariu prin o vorbire petruندیة rotundă aratandu posibilitatea de a se înființa aceeași zidire fora de nici o greutate pre calea contribuiri benevole, a cuceritu și îndemnatu pre toti câti au fostu de față după putintiele loru se contribuie la realizarea scopului salutaru, cari au și facutu la momentu următoriele oferte mari și mici:

1.	Dlu. Georgiu Dogariu oferéza	100 mii de tigle	in pretiu de	1600 fl.
2.	Dlu Mitru Dobreu	50 mii tigle	—	800 „
3.	„ Antonu Simonovicu	2 „	—	32 „
4.	„ Mihaiu Ciobanu	10 „	—	160 „
5.	„ N. Duschak	1 „	—	16 „
6.	500 cara de nasipu a 40 cr.	—	—	200 „
7.	Dlu. Constant. Oberenezu oferéza	—	—	100 „
8.	„ Demetriu Iorgovicu	„	—	100 „
9.	„ Iosifu Dobreu	„	—	100 „
10.	„ Alesa Moldovanu	„	—	50 „
11.	„ Georgiu Munteanu	„	—	50 „
12.	„ Georgiu Nemtiouu	„	—	50 „
13.	„ Petru Popovicu	„	—	50 „
14.	„ Arseniu Trifunasiu oferéza	—	—	25 „
15.	„ Demetriu Roitanu	„	—	25 „
16.	„ Georgiu Molnaru	„	—	20 „
17.	„ Lazaru Mezinu	„	—	20 „
18.	„ Georgiu Goronu	„	—	10 „
19.	„ dt. Sabau	„	—	10 „
20.	„ Teodoru Muscanu	„	—	10 „
21.	„ Mica Mihailovicu	„	—	10 „
22.	„ Tenerimea clericala	„	—	77 „
Catra acést'a se mai adauga capit. bisericii			—	4000 „
la olalta			7515 fl. v. a.	

= O descoperire archeologica. — Pe tîerulu marii Marmara s'a descoperitu de curundu fragmentulu unei colóne de marmora ornata cu bas-reliefuri ce represinta ómeni și cai. Se crede că acestu fragmentu a facutu parte din colón'a lui Arcadiu, care a statu in picioare mai multu de 200 ani după caderea Constantinopolului, fiindu distrusa la finea secolului alu 17-a. Suprafaci'a sa intréga erá ornata cu bas-reliefuri ce reprezentau victoriile lui Teodosiu celu Mare. Interiorulu colonei continea o scara pe care se putea súl pana la verfu. Se naréza că distrugerea acestei colóne s'a facutu din caus'a plangeriloru musulmaniloru cari pretindeau ca crestini, prin midiloculu acestei scari, se suiau susu și priviau in interiorulu haremiloru și gradineloru loru.

= Educatiunea filoru Sultanului. Tóte informatiunile capetate asupra educatiunii filoru Sultanului actualu a Turciei sunt pucinu magulitóre pentru acesti juní principii. Mam'a lui Abdul-Aziz, Sultana Valida, care asercita o mare influința asupra spiritului fiului seu și asupra afaceriloru de Statu, a fostu mai înainte sclava; ea este de o ignoranța absolută și cu idei marginite. Educatiunea principiloru fiindu supraveghiata de ea, nu mai e trebuinta se spunemu ca acésta educatiune este fórté rea. Fiii Sultanului facu parte din armata dar in níșce conditiuni singulare. Celu mai mare, Iusuf Izzedin Effendi, in etate de 18 ani, este maresialu și comandantu superioru a unui corpu de armata; alu 2 a, Mahmud Djemil Eddin Effendi, in etate de 11 ani, este contra-admiralu; 3 a Mehemed Selim Effendi, in etate de 8 ani, este locotenentu de artileria; alu 4 a Abd-ul-Medjid Effendi, e numai de 4 ani, cu tóte aceste se pregatescu a'lu numí oficiern. Nici unulu din acesti principii, de la maresialu pana la locotenentu,

n'a facutu studie, fie clasice, fie speciale; abia celu mai mare, comandantulu unui corpu de armata scie a cetí si a scrie. Fiulu lui Abdul-Medjid, Murad Effendi, ereditarulu presumpțivu, și fratii sei sunt ținuti sistematicesce la o parte ca lovití de ostracismu. Nu li se dá nici o functiune, nu se bucura de nici una din onorile ce, in ori ce tíera sunt legate cu titlulu de membru a unei familii suverane; ei invetiasera mai nainte ceva elemente din limb'a franceza. dar au intreruptu de multu studiele, și acumu traiescu in trandavia. Aceste obiceiuri a principiloru otoman: creaza tíerei o situatiune plina de pericole, căci, ignorant'ia fiindu generala printre ei, sultan ulu care se suie pe tronul se grabesce a imitá pe predecesorul seu, dandu cursu liberu capricieloru sale.

Numerulu de faccia din caus'a agendelorú sinodali n'a potutu aparé la terminu, dreptu rebonificare vomu dá in numerulu proximu cuprinsu de o còla.

CONCURSU

1

pentru postulul vacante docentulu in comun'a Ianchahidu se deschide pana in 2 Maiu a. c. vechin, cându va fi si alegerea.

Aspirantii la acestu postú, recursele sale cu propri'a manascrie — adresate Onoratalui Comit. paroch. in Ianchahidu — au a le asterne Inspectorului cerc. de școle in Ianchahid: per Bega-Sz. György in comitatulu Torontalu, instruite conformu instructiuniloru Consistoriali; — acei recurenti, cari in diferite posturi docentali ca atari deja au servitu, de pretotindenea se si documentedie moralitatea sa nepetata, desteritatea in procedur'a docentale si in un'a din dumineci seu serbatori in faci'a locului a se presentá — déca e cu putintia — in biserica pentru cantarea rituale.

Comun'a in locul emolumentelor de pana acuma, la unu anu dá 99 fl. v. a. 4½ jugere pamentu aratoriu estravilanu; 30 chible gráu; 20 chible cucuruzu; 50 ft. saria; 12 ft. lumini; 2 orgii lemne tari de focu; și 4 orgii paie de focu; — dá docintelii seu ca relutu in bani gat'a salariu la unu anu sum'a rotunda de 400 fl. v. a. și cortelu liberu cu gradina intravilana. — Er déca docintele ar retiené pamentulu scolariu estravilanu de 4½ jugere pentru sine: — atunci are bani gat'a la unu anu 350 fl. v. a. și carausii totu gratuite dela comuna pentru ducerea bucatelorú la o móra vaporale óri de apa totu la trei laui un'a carausia, și decumva bucatele nu se potu de locu maciná, atunci alta carausia spre readucerea loru; pentru cararea a loru 4 orgii de paie carausii câte se receru; pentru cumperarea bucatelorú cinci carausii la timpulu seu acomodatú: pentru aducerea lemneloru de focu optu carausii. Mersulu distantiei carausieloru gratuite se esitinde pana in vecinatele orasie ori sate in sensulu protocolului Comit. paroch. dtó 13 Februariu a. c. de V. Consistoriu aprobatu.

Ianchahidu in 4 Aprile 1874 v. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu inspectorulu cerc. de școle, Ioanu Popovicu, parochu.

CONCURSU

1

pentru vacant'a parochia din comun'a Rip'a protopresbiteratulu Oradi-mari se escrie concursu.

Emolumintele impreunate cu acést'a parochia 14 jugere, de pamentu aratariu 180 mesuri de cucuruzu sfermatu, dela tóta cas'a in locu de stóle 1 fl. v. a. intr'o suma de 180 fl. v. a.

Competitiia pentru acést'a parochia sunt avisati a-si substerne recursurile sale adresate comitetului parochialu la protopresbiterulu tractualu Simeonu Bic'a in Oradea-Mare pana. in 28 Aprile a. c. cându se va efectui alegerea.

Rip'a in 2 Aprile, 1874. Comitétulu parochialu:

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu, Simeonu Bic'a.

CONCURSU

2

Pentru vacant'a parochia din Comun'a Chiraleu protopopiatulu Luncii, se deschide concursu pana in 23 Aprile st. v. cându va fi si alegerea.

Emolumintele sunt 24 jugere pamentu aratoriu, dela 100 decase câte un'a vica de bucate, stólele indatinate, o jumătate dt de lucrú, cortelu liberu, și gradina intravilana. —

Doritorii de a ocupá parochia acést'a vor avea recursurile sale bine adornate pana in 19 Aprile st. v. ale trimite la protopopulu tractualu in Oradea-mare

Chiraleu in 27 Martiu 1874.

Comitétulu parochialu

in contielegere cu mino Gavrilu Netou protopopulu Luncii.